

Artemis-kvartetten og Truls Mørk (bildet) som andrecellostemmen med det som mange mener er det største som er skapt av kammermusikk: Schuberts strykekvintett i C-dur. FOTO: MORTEN KROGVOLD/VIRGIN CLASSICS

Musikkens Mount Everest

Franz Schuberts siste leveår må ha vært det mest produktive som man kan referere til. Både kvantitativt og ikke minst kvalitativt.

Når man tar i betraktning komponistens helsetilstand, så er det nærmest ufattelig at han kan ha hatt krefter og overskudd til å skape så mye storslagent. Schuberts liv og skjebne hører i mine øyne til det tristeste som finnes. Her er han helt oppspist av syfilis. Wien har ingen forståelse for dette geniet som hele tida «spyr» ut det ene mesterverket etter det andre. Når vennene skaffer midler sånn at han for første og eneste gang i sitt korte liv skal få høre noen av sine egne storverker bli framført offentlig, så drukner det hele i at mediene, eller det som fantes av slikt på den tida, er mer opptatt av at fiolinens heksemester, Paganini, skulle ankomme byen dagen etter.

Schubert siste leveår, ja, 1828. Hva står han ikke bokført med. De tre siste klaversonatene, messen i Ess-dur, C-dur-fantasien for fiolin og klaver. «Fullførelsen av Winterreise», «Schwanengesang», «Der Hirt auf dem Felsen». Den store niende symfonien. For ikke å snakke om det som mange mener er det største som er skapt av kammermusikk: strykekvintett

CD
Artemis-kvartetten med Truls Mørk på 2. cello
«F. SCHUBERT: Strykekvintett C-dur D. 956/ Kvartettsats C-moll D. 703»
Virgin 5021132

Artemis-kvartetten i C-dur. Den med to celloer. Den rager som et Mount Everest i musikkens verden. Det er et verk som alltid har tiltrukket seg strykeres oppmerksomhet. Små som store, amatører som helproffe, og andrecellostemmen blir nesten alltid besatt med en stjernemusiker. Eksempelvis en Rostropovitsj, Schiff, Yo Yo Ma, og den kanskje mest legendariske av alle, Pablo Casals. Den eneste superstjerna som ikke står bokført i det partiet, er Jacqueline du Pré. Kvintetten er av en slik beskaffenhet at vi gråter hver gang vi hører den. Eller, i alle fall, sitter med gjentakende gåsehudsforennelser.

Markedet er fullt av attraktive tolkninger. Den mest berømte, og kanskje mest personlige er den gamle Sony-versjonen fra 1952. Med storheter som nevnte Casals, men også Isaac Stern og Paul Tortelier. Av nyere utgivelser står Hagen-kvartetten høyt i kurs. Det gjør også Alban Berg-kvartetten. Begge har for øvrig Heinrich Schiff som cellogjest. Det kan derfor kanskje virke unødvendig med nok en versjon. Men når Virgin nå fortsetter sin satsning på den begavede tyske Artemis-kvartetten, våre venner fra gjentatte besøk i Risør, og når andrecellopartiet er overlatt vår egen Truls Mørk, er det grunn til å låne øre. I hovedsak er dette en lys og lyrisk innspilling, men hele tida aner vi det såre som nesten alltid finnes hos Schubert. Det er alltid en fare å gå for tøft ut, men Artemis-kvartetten vet å forme det hele på en imponerende måte. Musikken har en avslappet puls og her brettes mesterverket ut i lange velkontrollerte linjer. Deres uforserte bruk av «non-vibrato» strøk gir musikken en ekstra dybde, samtidig som de hele tida produserer en rastløs energi, og de gir aldri avkall på Schuberts sårbare melodikk. Men det mangler ikke på drama. Scherzoen er på grensen til ren desperasjon, mens de i finalen produserer en transparens og treffer et tempo som gir oss følelsen av det fortsatt finnes håp midt oppe i all resignasjon.

Artemis-kvartetten har siden jeg omtalte dem sist, skiftet ut to medlemmer. Men den nye andrefiolinen og bratsjen synes å ha funnet seg godt til rette. Balansen i opptaket er strålende og primarius Nathalia Prischepenko lar fortsatt sitt myndige strøk styre omgivelsene. Artemis-kvartetten er med andre ord i ferd med å forsterke sin posisjon som en av verdens fineste kvartetensemble. Og Truls Mørks varme cellotone setter sitt personlige stempel på en utgivelse som står fram som en av årets viktigste på kammermusikkens område.

nyeinntrykk@dagsavisen.no

KJELL HILLVEG

Sensuelt i sommarregn

CD
«Når det slutter å regne»
Lawo
Klaver: Per Arne Frantzen
Sopran: Itziar Martinez Galdos

Sopran Itziar Martinez Galdos og pianist Per Arne Frantzen tolkar spanske og latinamerikanske sanger på denne plata. Fem komponistar er representerte, alle med sterke røter i det latinske tradisjonen, og med verk skrivne i det 20. Århundret. Dei har fleire felles trekk, mellom anna finst ei sterk livsglede til grunn for dei ulike syklusane. Om Galdos syng om tapte byar og liv i Xavier Montsalvatge sine «5 svarte sanger», om tyrefektaren, bonden og møllaren i songane av Jesus Guridi – eller om vakker og umogleg kjærleik i songane av Joaquín Turina, Joaquín Nin og Carlos Gustavino – er lidskapen, snerten og latteren sjeldan langt unna. Ei sensuell undertone er stadig nærværande, om tematikken er aldri så svart.

Gjennom det heile er Galdos si stemme konsentrert, klår og fyldig. Til vanleg er ho solist ved Den Norske Opera, men på denne CD-en er det liedtolkaren og ikkje operasongaren som syng. Ho gjev rom for det enkle formatet og for det tekstlege. Særleg rørende er den heilt enkle songen «Jeg vil ikke ha dine nøtter» av Guridi, der all staffasje er fjerna, og Galdos gjev ei sårbar tolking av kjærleikssorg. Her er eg imidlertid ikkje samd med henne om intonasjonen; i mine øyre kling det vel i underkant, slik tilfellet er gjentekne gonger på plata.

Informasjonsarbeidet kunne òg vore betre. Med nærast uleselege tekstar er den fylldige artikkelen og dei mange omsetjingane overfløydige. Men det musikalske resultatet er i hovudsak velklingande, òg mykje grunna Frantzen, som bidrar med truverdige framstillingar av ei rekkje ulike stemningar. I alt ein spanande presentasjon av høvevis ukjent repertoar frå to høvevis ukjende, men sentrale bidragsytarar i norsk musikk.

nyeinntrykk@dagsavisen.no

IDA HABBESTAD

